

Staalbouw – een fenomeen.

Bij ons, oud werknemers van Werf-Gusto uit de 60- en 70-er jaren, is *Staalbouw* bekend als Ja als wat? In ieder geval als een apart geval.

Bij de meeste van ons leeft *Staalbouw* als een producent van jackets en dekken voor de offshore olie- en gasindustrie, aangevuld met ideeën dat *Staalbouw* iets had met bruggen en hoogovens en ze waren gevestigd in Schiedam.

Als entiteit is het toch een ietwat complex verhaal.

Als formele entiteit *Staalbouw* bestond het vanaf 1973 als IHC Gusto *Staalbouw* BV. Vanaf 1925 tot 1973 was *Staalbouw* een afdeling van Werf-Gusto, vergelijkbaar met bijvoorbeeld Apparatenbouw en Machinefabriek. Met dien verstande dat ze zich profileerde als onafhankelijk te zijn van de werf. De afdeling *Staalbouw* bezat een eigen calculatieafdeling, bedrijfsbureau en productiepersoneel, hetgeen niet vreemd was, aangezien de MachineFabriek/Apparatenbouw over diezelfde faciliteiten beschikte.

Om dit te illustreren vanuit eigen perspectief, trof ik eind 1971 bij mijn indiensttreding een Gusto aan, wat bestond uit de Werf onder Van Wieringen, Machinefabriek/Apparatenbouw onder Binnema en *Staalbouw* onder Eppo Sluis. Maar de directeur van Werf Gusto v.h. A.F. Smulders was Frido Smulders.

Maar de vraag blijft, wie of wat was (Gusto) *Staalbouw*.

Over het wie zijn we snel klaar: Er was geen oprichter van *Staalbouw*.

Over het wat is in ieder geval duidelijk dat *Staalbouw* vooral gerelateerd moet worden aan staalconstructies, anders dan scheepsvormen. Duidelijk.

Het is met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid, dat reeds vanaf de oprichting van de firma A.F. Smulders in 1862 er eigenlijk al sprake was van staalconstructies, meer dan van schepen.

Producten als werktuigen, ketels, kranen, gebouwen en baggermaterieel waren vanaf het begin onderdeel van de port folio, met als hoofdaandeel bruggen!

Ergo: Vanuit de oorsprong had de naam *Staalbouw* al vanaf het begin kunnen klinken en zijn staalconstructies nooit uit beeld verdwenen.

Het idee werf ontstond door de aankoop van een scheepswerf in Slikkerveer in 1894 en daarmee werd het bouwen van schepen belangrijker en verdwenen staalconstructies naar de achtergrond.

Waren de sporen die door *Staalbouw* in de 19^e eeuw werden achtergelaten talrijk, spraakmakend zijn de Blauwe Brug (1883), Hogesluis (ook een brug uit 1883) en de Gasfabriek (1885) in Amsterdam, zo werden ze onzichtbaar na de aankoop van Slikkerveer in 1894.

Verdere sporen worden pas weer duidelijk zichtbaar in de 20-jaren van de 20ste eeuw. Het (her)bouwen van bruggen was niet van de lucht en dit zette zich door tot in en na de 2^e wereldoorlog. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de bruggen bij Alblasterdam, Gorkum en de van Brienoord brug te Rotterdam.

Waar de afdeling *Staalbouw* ook zijn sporen verdiende, was bij de bouw van de Maastunnel en de gebouwen voor de brandweer en Diergaarde Blijdorp in Rotterdam.

Aan het begin van de 2^e wereldoorlog werd er in Geleen een bedrijf opgericht door Werf Gusto onder de naam Gusto Staal- en Mijnbouw. Het is hier dat voor de eerste maal, dat de naam *Staalbouw* verscheen als aparte notatie!

Het bedrijf was vooral gericht op werken voor de Staatsmijnen.

Een apart verhaal waren de Hoogovens in IJmuiden. Dit project besloeg meerdere opdrachten, waarvan Hoogoven 7 wellicht de meest spraakmakende was.

Dit alles gebeurde nog voordat IHC Gusto *Staalbouw* als formele entiteit bestond.

In de loop van de jaren na de 2e wereldoorlog ontstonden er grote verschillen in beloning tussen de werknemers bij de afdeling *Staalbouw* en de rest van Werf Gusto.

Hier kwam het fenomeen onderaannemers (koppelbazen) nog bij. Eén van die onderaannemers was het Lastechnisch bedrijf De Kleijn uit Sliedrecht. Toen zich in 1971 dan ook de kans voordeed om Lastechnisch bedrijf De Kleijn te kopen liet *Staalbouw* die kans niet aan zich voorbijgaan om zo een deel van de problematiek te neutraliseren.

Het verschil in beloning tussen *Staalbouw* en de Werf werd via een speciaal traject qua beloningsstructuur (functieclassificatie) aangepakt.

Eind 1973 zou IHC De Kleijn de kern gaan vormen van IHC Gusto *Staalbouw* BV. Per 1 oktober 1973 werd door de directie van IHC Gusto BV besloten – mogelijk mede als gevolg van de acties van de Staalbouwers in 1972 en het grote verschil in beloning tussen hen en de werfmensen – tot oprichting van IHC Gusto *Staalbouw* BV (samen met de hoofdvestiging bij IHC De Kleijn) op het terrein van de laatste in Sliedrecht. In deze nieuwe onderneming werden ondergebracht IHC De Kleijn, de afdelingen van Gusto *Staalbouw* in Schiedam (incl. calculatie, tekenkamer, werkvoorbereiding e.d.) en Gusto Geleen; ook de montage-afdelingen bij Hoogovens en in Europoort werden hierbij gevoegd.

In Geleen waren er eind 1973, 225 medewerkers in dienst, wat in 1974 middels gedwongen ontslagen werd teruggebracht tot ongeveer 150. Een tweede ontslagronde volgde in 1976, toen besloten moest worden alleen de fabriek in Geleen open te houden, voornamelijk voor de fabricage van palen voor hefeilanden, pontons voor Beavers e.d. (ca. 100 medewerkers). Wie bij IHC Gusto *Staalbouw* in Geleen op bezoek was, ontkwam niet aan de kennismaking met de kakatoe! Dat was hun mascotte. Het gaat om de letters K, K en T. Die stonden voor Kollegialiteit, Kwaliteit en op Tijd.

In 1985 werd de vestiging Geleen verkocht aan vd Nieuwenhuyzen wegens gebrek aan werk.

Na het uitbrengen van een studie-nota rondom de reorganisatie van de Nederlandse Scheepsbouw in maart 1975, konden alle betrokken partijen vrede hebben met de idee om de hoofdvestiging van *Staalbouw* te verplaatsen van Sliedrecht naar Slikkerveen. Dit gebeurde daadwerkelijk in de loop van 1975 en gedurende het jaar 1976 werden alle medewerkers uit Schiedam overgeplaatst naar Slikkerveen.

De in Schiedam steeds uitgevoerde werkzaamheden zoals het bouwen van jackets en decks werden in het vervolg in Slikkerveen uitgevoerd.

In 1988 verdween ook de vestiging van Gusto *Staalbouw* in Slikkerveen als gevolg van de reorganisatie van IHC (Holland).

Tot slot wil ik de trots van de werknemers van *Staalbouw* illustreren met de volgende aanhaling.

BEGIN AANHALING

GUSTO STAALBOUW EEN DYNAMISCHE AFDELING

“Mei 1940 trad ik in dienst van Gusto *Staalbouw* en mijn eerste karwei was het herstellen van de verwoeste spoorbrug bij Kelpen (Bnr. 792) in Limburg”. Dit vertelde ons de heer [Van de Es](#) toen hij in het afgelopen jaar met pensioen ging. 26 Jaar was hij bedrijfsleider van genoemde afdeling.

“Na de oorlog waren we wéér met die brug (Bnr. 860) bezig. Hij was nog eens verwoest!” Dit zijn de werkzaamheden van de mensen van Gusto *Staalbouw*: construeren, opbouwen en herstellen, nu eens hier, dan weer daar.

In de afgelopen dertig jaar zijn vele werken uitgevoerd, zoals bruggen, fabrieksgebouwen, installaties voor de kolenmijnen en hoogovens. We zullen enkele voorbeelden hiervan noemen.

In 1932 werkte men aan de spoorbrug bij Zaltbommel (Bnr. 673), daarna aan de verkeersbruggen bij Nijmegen (Bnr. 677) en Arnhem (Bnr. 684). Ook de brug bij Vreeswijk, een deel van de Moerdijkbrug en de Westerhavenbrug (Bnr.713) in Schiedam kwamen aan de beurt.

In de archieven lezen we verder over enz., enz.

EINDE AANHALING

Details over de geschiedenis en de producten van *Staalbouw* zijn te vinden op de website van Werf Gusto onder <https://werf-gusto.com>.

Tijdslijn:

1862 A.F. Smulders te Den Bosch

1872 Verhuizing naar Utrecht en als naam IJzergieterij en Machinefabriek A.F. Smulders.

188x Dependance in Amsterdam vanwege veel werk rondom Amsterdam en Noord-Holland.

1894 Voortzetting in Slikkerveer. Werf gekocht van P. Smit

1905 Opening Werf-Gusto te Schiedam en sluiting Slikkerveer

Omtrent 1925 Oprichting afdeling Gusto *Staalbouw*

1938 Verkrijging Kaarsenterrein te Schiedam; oprichten Powerloods

1941 Huur terrein Slikkerveer

1941 Oprichting Gusto Staal- en Mijnbouw in Geleen

1962 Aankoop terrein Slikkerveer

1971 Overname Lastechnisch bedrijf “de Klein” uit Sliedrecht

1973 Oprichten entiteit “IHC Gusto *Staalbouw* BV”. Vestigingsplaats Sliedrecht.

1975 Vestigingsplaats van IHC Gusto *Staalbouw* BV verplaatst naar Slikkerveer.

1976 Alle medewerkers gestationeerd in Slikkerveer

1985 De vestiging Geleen wordt verkocht aan vd Nieuwenhuyzen

1988 Sluiting IHC Gusto *Staalbouw* als onderdeel van de totale reorganisatie van IHC (Holland)

Heerle, 3 november 2022

Cees Verhagen